

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการองค์การโดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์การ คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์การให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ภาวะผู้นำเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของผู้บริหารและผู้นำที่เป็นนักบริหารมืออาชีพที่จะสามารถสร้างอำนาจชักนำและมีอิทธิพลได้เหนือผู้อื่น ตัวชี้วัดการนำของผู้บริหารจัดการที่ได้ชื่อว่ามีอาชีพคือ ผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน ภาวะผู้นำจึงเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์การ องค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือตัวผู้นำผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการนำครอบครัว ชุมชน สังคม หรือประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความร่มเย็นเป็นสุขอันเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ของบุคคลและสังคมทั่วไปเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์กับการปกครองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกันเพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นที่ยอมรับกันว่าตั้งแต่เกิดมีขึ้นบนโลกมนุษย์ก็ได้แสดงสัญชาตญาณของสัตว์สังคมที่ปรารถนาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวก เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่กันและปรารถนาความสุขทางใจจากการมีวงสมาคมมากกว่าอยู่ตามลำพัง การที่มนุษย์มีสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันนั้นมีความต้องการพื้นฐาน มนุษย์ต้องการแสวงหาปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม บ้านที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โดยร่วมมือกันแสวงหาจึงมีความสะดวกและปลอดภัยจะต้องมีผู้ดูแล คุ้มครอง มีผู้นำสั่งสอน และเป็นแบบอย่างให้ดำเนินชีวิตตลอดจนเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ก็ต้องมีผู้นำหรือผู้ปกครองที่มีความสามารถในการพัฒนาแก้ไขปัญหาและนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจได้^๑

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารให้ทันสมัย มีการปฏิบัติงานในลักษณะของการปฏิบัติที่อาศัยความรู้ ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ของแต่ละคนที่จะต้องทำงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพที่ระหว่างผู้นำกับผู้ตามเสริมสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ร่วมงานจนก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึก และค่านิยมที่ดีต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานจากลักษณะที่แต่เดิมทำงานในเชิงรับให้

กลายมาเป็นเชิงรุกให้มากขึ้น ต้องมีทักษะความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่ดีในเชิงบริหาร ผู้บริหารต้องอาศัยภาวะผู้นำมาช่วยเสริมสร้างให้เกิดแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความร่วมมือในการทำงาน เพื่อที่จะนำไปสู่ความมีเอกภาพในองค์กร และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการผลักดันให้องค์การบรรลุเป้าหมาย (จันทร์ณี สงวนนาม ๒๕๔๖ : ๑๓) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษานั้นควรยึดหลักการตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ในมาตรา ๖ ที่กำหนดให้ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”^๑ และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา ต่างก็มีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนไทยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์ และเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา อยู่ที่ว่าพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และ มีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคนตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่พึงประสงค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สถาบันการศึกษานับเป็นตัวแทนทางสังคมที่จะรับหน้าที่ในการกล่อมเกลาพฤติกรรมของเด็ก ต่อจากสถาบันครอบครัว นอกจากจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้แล้วยังมุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อให้มีความประพฤติที่ดี

โรงเรียนในฐานะเป็นสถาบันการศึกษา ที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมให้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการบ่มเพาะ ปลูกเร้าให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความสามารถในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ชอบด้วยเหตุและผลดังนั้น โรงเรียนจึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้ พัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓) ด้านคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยมีตัวบ่งชี้คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีย มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ภูมิใจในความเป็นไทยเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย และจากรายงานผลการประเมินสถานศึกษาประจำปี ๒๕๔๗ พบว่า มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่ในเรื่องของความประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่าอยู่ระดับพอใช้

^๑สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหยาบถือกรรมสิทธิ์และการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑ – ๓.

พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี เพราะคนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการ และในทุกยุคทุกสมัยคนดีทำให้ครอบครัวเจริญ โรงเรียนเจริญชุมชนเจริญ สังคมและประเทศชาติเจริญและมีความสุข คุณธรรม คือ คุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี เป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตว์บุรุษ คือ คนดีหรือคนในอุดมคตินั้นเอง ในสังคมชาวพุทธคนมีคุณธรรมย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติศักดิ์ศรีและการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น ดังนั้น การพัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นผู้นำด้วยหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ที่ว่า ๑) เมตตาความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วไป ๒) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ ๓) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลาย ผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ๔) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรง เทียงธรรมดุจตราขึงไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตน ประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบ เพื่อหล่อหลอมให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีเป็นพลเมืองที่มีคุณค่ามาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร ๔ เพื่อจะทำให้ทราบถึง ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารว่าท่านได้เป็นผู้นำในด้านใดบ้างที่ทำให้มีบทบาทสำคัญในพระพุทธศาสนา และท่านได้นำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารในชีวิตประจำวันอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นผู้ผู้นำที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่สังคมและประเทศชาติรวมถึงบรรพตฐานที่ย่อมรับจากสังคม

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการวิจัย

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ระดับการปฏิบัติ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา ควร เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา คือ

๑.ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้าน เมตตา

๒.ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้าน กรุณา

๓.ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้าน มุทิตา

๔.ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้าน อุเบกขา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน (บรรพชิต)/คฤหัสถ์โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งหมด ๓๐๐ รูป/คน จำแนก ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้^๒

๑) ตำแหน่ง ได้แก่

๑.๑) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๓๐๐ รูป/คน

๑.๒) ครูผู้สอน จำนวน ๒๗๐ คน

๒) ระดับการศึกษา ได้แก่

๒.๑) ปริญญาตรี จำนวน ๒๘๐ รูป/คน

๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๐ รูป/คน

๓) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่

๓.๑) ระยะ ๕ ปีลงมา จำนวน ๑๐๐ รูป/คน

๓.๒) ระยะ ๖ – ๑๐ ปี จำนวน ๑๕๐ รูป/คน

๓.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๐ รูป/คน

^๒ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน ๓๐๐ รูป/คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและเทียบสัดส่วนจากประชากรที่มีประสบการณ์ ได้สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๔๕ : จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ดังนี้

๑) ตำแหน่ง ได้แก่

๑.๑) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๓๐ รูป/คน

๑.๒) ครูผู้สอน จำนวน ๒๗๐ คน

๒) ระดับการศึกษา ได้แก่

๒.๑) ปริญญาตรี จำนวน ๒๘๐ รูป/คน

๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๐ รูป/คน

๓) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่

๓.๑) ระยะ ๕ ปีลงมา จำนวน ๑๐๐ รูป/คน

๓.๒) ระยะ ๖ – ๑๐ ปี จำนวน ๑๕๐ รูป/คน

๓.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๐ รูป/คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู (บรรพชิต) จำนวน ๕ รูป และครู (คฤหัสถ์) จำนวน ๕ คน ผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีคุณภาพสูงและมีประสบการณ์ในการพิจารณาและการสอนไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

๑.๔.๓ ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์

๑.๔.๔ ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักสูตรที่ศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านเมตตา ๒) ด้านกรุณา ๓) ด้านมุทิตา ๔) ด้านอุเบกขา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัย คือ ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

๑.๔.๖ ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ตั้งแต่เดือน มกราคม ๒๕๖๐ – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมุติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ บุคคลที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นครราชสีมาแตกต่างกัน

๑.๕.๒ บุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ บุคคลที่มีระดับประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจ ที่มีของตนกระตุ้น ชี้นำให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจแล้วกระตือรือร้นปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือของกลุ่ม

๑.๖.๒ หลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมของพรหม หรือของท่านผู้ เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่ช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ มีอยู่ ๔ ข้อ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

๑) เมตตา หมายถึง ความรัก คือ ความรัก ความปรารถนาดี ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้ มีความสุข หรืออยากให้ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองมีความสุขและคิดทำประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง ทั่วหน้า

๒) กรุณา หมายถึง ความสงสาร คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากของผู้ใต้ปกครองที่ได้รับความเดือดร้อน

๓) มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดี ในเมื่อเห็นผู้ใต้ปกครองมีความสุข ประสพกับ ความสำเร็จเจริญยิ่งขึ้นไป

๔) อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง ไม่ยินดียินร้าย ปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม

๑.๖.๓ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการในการใช้อำนาจอิทธิพล ชี้นำทางกระตุ้นและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ องค์กรซึ่งจะต้องมีความประพฤติดของผู้นำในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นให้มีอัธยาศัย มีน้ำใจ ๔ ด้านดังนี้

๑.๖.๓.๑ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านเมตตา หมายถึง การแสดงออกถึง ความรักความปรารถนาดีไม่ตรีจิตคิดช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกัน อันเป็นความคิดที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาภาวะปกติ

๑.๖.๓.๒ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านกรุณา หมายถึง การแสดงออกถึง ความสงสารคือการคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งร่างกายและใจในภาวะที่ได้รับ ความเดือดร้อนเป็นทุกข์และ

ต้องการความช่วยเหลือโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้องไม่เบียดเบียนใครรวมทั้งตนเอง

๑.๖.๓. ๓ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านมุทิตา หมายถึงการแสดงออกถึงความชื่นบานเป็นความพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีอันเป็นความคิดรู้สึกเมื่อผู้ใดบังคับปัญหามีความก้าวหน้ามีความสุขอันเป็นความดีแท้ เช่นได้ ลาภ ยศ มาโดยบริสุทธิ์มิได้โกงหรือเบียดเบียนใคร รวมถึงดเว้นความอิจฉาริษยาผู้อื่นเห็นแก่ตัวเอง

๑.๖.๓.๔ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านอุเบกขา หมายถึงการแสดงออกถึงการวางใจเป็นกลางโดยพิจารณาข้อเท็จจริงเมื่อตัดสินใจในเรื่องใดแล้วควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญามีเหตุผลถูกต้องและเที่ยงธรรมอันเป็นการรักษาความถูกต้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เพื่อผดุงไว้ซึ่งความถูกต้อง

๑.๖.๔ การบริหารงาน หมายถึง การลงมือกระทำหลังจากวางหลักการบริหารแล้ว ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง บุคลากร วัสดุ งบประมาณ จัดการตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๑.๖.๕ ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๑.๖.๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในที่ของวัดหรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาซึ่งในที่นี้หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๒ ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน แก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา

๑.๗.๓ ได้ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำไปใช้เป็นแนวทาง ในการกำหนด นโยบาย วางแผนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา